

Калин Р. Р.,аспірантка кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київського університету інтелектуальної власності та права

ОРГАНІЗАЦІЯ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАВ ВИКОНАВЦІВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. У дослідженні розглянуто концептуальні засади функціонування організацій колективного управління як ключового елемента системи правового регулювання охорони прав виконавців на результати творчої діяльності в Україні. Проаналізовано правову природу ОКУ, їхній статус як юридичних осіб і суб'єктів, що виконують функції посередника між правовласниками та користувачами творів. Окреслено нормативно-правову базу, що визначає правовий статус ОКУ, зокрема Закон України «Про авторське право і суміжні права» та Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав». Особливу увагу приділено функціональному призначенню ОКУ, серед основних аспектів якого виокремлено ліцензування використання творів, збір та розподіл роялті, моніторинг правомірності використання об'єктів авторського права, представництво інтересів виконавців у судових процесах, ведення реєстрів правовласників та ліцензіатів. Визначено основні види колективного управління: добровільне, що передбачає самостійне передання прав виконавцями, розширене, яке вимагає отримання ліцензії всіма користувачами певної категорії творів, та обов'язкове, що застосовується у випадках, коли індивідуальне ліцензування неможливе або неефективне. Розкрито значення інноваційних технологій у діяльності ОКУ, зокрема використання блокчейн-систем для прозорого розподілу роялті, штучного інтелекту для автоматизованого моніторингу правопорушень, а також цифрових технологій управління правами для захисту контенту в цифровому середовищі. Наголошено, що такі підходи сприяють підвищенню ефективності управління авторськими правами, мінімізації порушень та оптимізації механізму виплат винагород виконавцям. Висвітлено подвійну юридичну природу ОКУ в системі правового регулювання як суб'єктів, що діють у межах законодавства, та як інструментів, які забезпечують імплементацію правових норм, механізмів розподілу роялті та правозахисту виконавців у національному й міжнародному контекстах. Зроблено висновок, що в умовах цифрової трансформації ОКУ відіграють вирішальну роль у формуванні збалансованої системи правового регулювання, яка відповідає викликам сучасного культурного та інформаційного простору.

Ключові слова: авторське право, винагорода, виконавець, всесвітня мережа Інтернет, користувач, ліцензування, моніторинг, правовласник, правова природа, реєстр, розподіл, роялті, суміжне право, технологія, твір, штучний інтелект.

Kalyn R. R. Organization of collective management in the system of legal regulation of protection of performers' rights to the results of creative activity in Ukraine

Abstract. The study examines the conceptual foundations of the functioning of collective management organizations as a key element of the legal regulation system for the protection of performers' rights to the results of creative activity in Ukraine. The legal nature of collective management organizations (CMOs) is analyzed, including their status as legal entities and subjects performing intermediary functions between rights holders and users of works. The regulatory framework defining the legal status of CMOs is outlined, in particular, the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights» and the Law of Ukraine «On Effective Management of Property Rights of Rights Holders in the Field of Copyright and/or Related Rights.» Special attention is paid to the functional purpose of CMOs, among the main aspects of which are licensing the use of works, collecting and distributing royalties, monitoring the legality of the use of copyright objects, representing performers' interests in court proceedings, and maintaining registers of rights holders and licensees. The main types of collective management are defined: voluntary, which involves the independent transfer of rights by performers; extended, which requires all users of a certain category of works to obtain a license from a CMO; and mandatory, which applies in cases where individual licensing is impossible or ineffective. The importance

of innovative technologies in CMO activities is revealed, in particular, the use of blockchain systems for transparent royalty distribution, artificial intelligence for automated monitoring of copyright infringements, as well as digital rights management technologies for protecting content in the digital environment. It is emphasized that such approaches contribute to increasing the efficiency of copyright management, minimizing violations, and optimizing the mechanism for distributing remuneration to performers. The dual legal nature of CMOs in the legal regulation system is highlighted, both as subjects operating within the framework of legislation and as instruments ensuring the implementation of legal norms, royalty distribution mechanisms, and performers' rights protection in national and international contexts. The conclusion is drawn that in the conditions of digital transformation, CMOs play a crucial role in shaping a balanced system of legal regulation that meets the challenges of the modern cultural and information space.

Key words: *artificial intelligence, copyright, distribution, legal nature, licensing, monitoring, performer, register, related rights, remuneration, rights holder, royalty, technology, user, work, World Wide Web.*

Вступ. В сучасному світі, де інновації є ключовим фактором успіху, організації колективного управління відіграють важливу роль у розповсюдженні об'єктів авторської та суміжної діяльності творців. Ці організації допомагають творцям заробляти на своїй інтелектуальній власності, забезпечуючи її захист та розповсюдження відповідно до законодавства про авторські права. У цій статті ми розглянемо роль організацій колективного управління в сучасному середовищі існування інноваційних методів розповсюдження об'єктів авторської та суміжної діяльності творців.

Також роль організації колективного управління полягає у забезпеченні захисту авторських та суміжних прав творців. Вони є механізмом для збору та розподілу відшкодувань за використання творів та інших об'єктів авторського права. Крім того, вони є інструментом для просування нових інноваційних методів поширення творів та суміжних об'єктів.

Організації колективного управління, далі (ОКУ) – це правові структури, які виконують функції зі збору відшкодувань за використання творів та інших об'єктів авторського права. Вони забезпечують захист інтересів творців та їх правовласників та забезпечують їм відшкодування.

Організації колективного управління, а саме їх роль в сучасному середовищі існування інноваційних методів розповсюдження об'єктів авторської та суміжної діяльності творців є важливим та мало досліджуваним питанням на сьогоднішній час. Враховуючи стрімкий розвиток суспільства у сфері інтернет-технологій, актуальність даної теми не втрачає свого значення, а навпаки все

більше, із кожним роком, набуває певних обертів. У зв'язку з цим виникає ряд проблем з регулювання авторського права та суміжних прав у всесвітній мережі Інтернет, що стосується незаконного використання творів, копіювання, використання та поширення творів без дозволу авторів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До певних аспектів правового регулювання охорони прав виконавців на результати творчої діяльності в Україні звертали свою увагу вчені, як А. Буравська, С. Бондаренко, І. Я. Верес, М. Кельман, Р. Кельман, Л. Майданик, Р. Шишка, Л. Щерба. Проте, вони свої наукові зусилля безпосередньо на предметі нашого наукового аналізу не зосереджували.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії права, доктринальних поглядів вчених та чинного законодавства розкрити інститут Організації колективного управління в системі правового регулювання охорони прав виконавців на результати творчої діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу: Згідно ст. 47 Закону України «Про авторські та суміжні права» щодо форми здійснення майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав. Суб'єкт авторського права або суміжних прав може здійснювати майнові права, що йому належать, самостійно, через представника або організації колективного управління, а також суб'єкт авторського права або суміжних прав здійснює майнові права, що йому належать, на власний розсуд, не порушуючи прав та охоронюваних законом інтересів інших осіб. Не допускається зловживання майновими правами на об'єкти авторського права і суміжних прав [1].

В свою чергу ст. 1 Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» дає визначення терміну організація колективного управління – громадське об'єднання зі статусом юридичної особи, зареєстроване в Установі, що не має на меті отримання прибутку, засноване виключно правовласниками, діяльність якого спрямована на колективне управління майновими правами на об'єкти авторського права і (або) суміжних прав [2].

Як зазначено в Законі організації колективного управління здійснюється громадськими об'єднаннями, які забезпечують захист інтелектуальної власності творців і сприяють розповсюдженню їхніх творів. Ці організації діють від імені творців та отримують від них право на управління їхніми інтелектуальними власностями, зокрема, на встановлення умов використання та отримання винагороди за їх використання. У своїй діяльності організації колективного управління базуються на Законах, які регулюють права та обов'язки творців та користувачів їхніх творів.

Об'єктами авторського права та суміжних прав є результати творчої діяльності, що охоплюють різні види мистецтва, науки та техніки. До них належать літературні твори, зокрема художні, наукові, публіцистичні тексти, а також виступи, лекції, промови. У сферу музики та сценічного мистецтва входять музичні твори з текстом і без нього, драматичні, музично-драматичні твори, хореографічні постановки, пантоміми, циркові та музично-світлові шоу. Окрему категорію складають аудіовізуальні твори, сценарії, переклади для дубляжу та субтитрування. До візуального мистецтва належать твори живопису, скульптури, графіки, фотографії, а також вироби ужиткового мистецтва, зокрема декоративне ткацтво, кераміка, художнє скло, ювелірні вироби. Правовий захист поширюється і на твори архітектури, містобудування, ландшафтного дизайну, а також художній дизайн загалом. Важливими є складені та похідні твори, такі як енциклопедії, антології, збірки творів чи обробки культурної спадщини, якщо вони є результатом творчого підходу до їх добору та упорядкування. Технічна

сфера охоплює комп'ютерні програми та бази даних, якщо вони створені завдяки інтелектуальній діяльності. Законодавство залишає відкритий перелік об'єктів авторського права, що дозволяє адаптувати правовий захист до нових форм творчості.

Професор Шишка Р. Б. зазначає, що об'єктом правової охорони є форма вираження певного результату творчої діяльності. Та додає, що з цим важко погодитись за тих обставин, що ефект від використання досягає не через форму, а через використання нових властивостей, що відображені у ідеї [7].

В свою чергу творчою діяльністю можна вважати як таку, що є виключно розумовою, діяльністю, яка проявляє себе у процесах реалізації інтелектуальною діяльністю людини і стала поштовхом до появи такого інституту як інтелектуальна власність зокрема авторське право. Роль колективних управлінь у розповсюдженні об'єктів авторської та суміжної діяльності творців полягає у тому, щоб забезпечити ефективний механізм для збору, управління та розповсюдження прав на інтелектуальну власність. Воно являє собою форму управління, яке забезпечує координацію дій між різними учасниками з метою досягнення спільної мети. В сучасному світі колективне управління стає все більш популярним у різних галузях, включаючи авторське та суміжне право. У ст. 441 Цивільного Кодексу України вказано, що суб'єкти авторського права можуть здійснювати свої майнові права особисто, через представника чи іншу уповноважену особу або через організацію колективного управління відповідно до закону [5].

Організації колективного управління (ОКУ) відіграють ключову роль у захисті прав інтелектуальної власності, забезпечуючи взаємодію між авторами та користувачами. Основні методи їхньої діяльності включають ліцензування авторських прав, укладання договорів з користувачами творів та контроль за дотриманням ліцензійних умов. Крім того, ОКУ здійснюють збір і розподіл роялті, що дозволяє авторам та виконавцям отримувати винагороду за використання їхніх творів. Самі ОКУ зазвичай є неприбутковими організаціями, створеними для ефективного

управління майновими правами правовласників. Колективне управління може здійснюватися на добровільній, розширеній або обов'язковій основі. Добровільне управління дозволяє авторам самостійно обирати організації для захисту своїх прав, тоді як розширене колективне управління поширюється на всі категорії правовласників у певних сферах без необхідності укладення індивідуальних угод. Обов'язкове управління застосовується у випадках, коли ефективне ліцензування прав неможливе без централізованого збору винагороди, наприклад, у випадку кабельної ретрансляції або репрографічного відтворення творів. Функції ОКУ включають моніторинг використання авторських прав, ведення реєстрів правовласників і творів, а також представництво інтересів правовласників у суді. Також вони можуть ініціювати культурні заходи та співпрацювати з державними органами для популяризації національного мистецтва. ОКУ не мають права на комерційну діяльність і діють виключно в рамках статутних цілей, забезпечуючи прозорість фінансових потоків та ефективний розподіл доходів між правовласниками [2].

Інноваційні методи розповсюдження об'єктів авторського права та суміжних прав охоплюють сучасні підходи до ліцензування, використання цифрових технологій і контроль за правомірністю використання творів в Інтернеті. Організації колективного управління активно застосовують електронні платформи для збору роялті та розподілу винагороди серед авторів, а також використовують алгоритми моніторингу для виявлення незаконного використання творів у цифровому середовищі. Крім того, вони сприяють впровадженню моделей гнучкого ліцензування, що дозволяє авторам і правовласникам більш ефективно контролювати використання їхніх творів у цифровій сфері. До інноваційних методів можна віднести розробку та застосування блокчейн-технологій для реєстрації прав і автоматичного розподілу роялті, впровадження штучного інтелекту для аналізу та контролю дотримання ліцензійних угод, а також створення спеціалізованих цифрових платформ для надання ліцензій та реалізації комерційного використання творів. Також

важливими є технології цифрового водяного знаку та унікальних ідентифікаторів творів, які допомагають ідентифікувати авторські матеріали та запобігати їхньому незаконному використанню. Законодавство визначає розповсюдження об'єктів авторського права як будь-які дії, що сприяють їхньому доступу для публіки, включаючи продаж, передачу прав чи інші форми комерційного використання. Проте інноваційні методи розповсюдження виходять за межі традиційних підходів, оскільки враховують цифрову трансформацію, динаміку онлайн-ринку та потребу в автоматизованих і прозорих механізмах ліцензування та захисту авторських прав [1].

Авторське право та суміжні права є ключовими елементами інтелектуальної власності, які забезпечують захист творчих досягнень авторів, виконавців та інших правовласників. Розповсюдження таких об'єктів у цифровому середовищі створює як нові можливості, так і виклики, пов'язані з їхнім захистом. На міжнародному рівні законодавство адаптується до сучасних реалій, впроваджуючи норми, що регулюють використання контенту в Інтернеті, як-от Директива ЄС про авторське право в цифровому ринку та федеральне законодавство США. Основні принципи цих нормативних актів спрямовані на забезпечення справедливої винагороди авторам і контроль над використанням їхніх творів. Цифрові технології та Інтернет стали основним середовищем для поширення об'єктів авторського права та суміжних прав. Існують як легальні, так і нелегальні способи їхнього розповсюдження. З одного боку, популяризація онлайн-платформ, таких як потокові сервіси, електронні бібліотеки, подкасти та краудфандингові проєкти, сприяє легальному використанню контенту та підтримці авторів. З іншого боку, нелегальне завантаження, використання файлообмінних мереж і торрент-трекерів продовжує створювати проблеми для захисту прав власників, що потребує ефективних механізмів контролю. Організації колективного управління відіграють важливу роль у забезпеченні дотримання авторських прав в Інтернеті. Вони здійснюють збір роялті, надають ліцензії на використання творів та ведуть моніторинг їхнього поширення. Крім

того, ОКУ співпрацюють із державними органами та онлайн-платформами для боротьби з порушеннями авторських прав, розробляють механізми справедливого розподілу винагороди та сприяють підвищенню обізнаності користувачів щодо легального використання контенту. Це дозволяє забезпечити баланс між інтересами авторів і доступом суспільства до культурного продукту в цифрову епоху.

В Україні діють різні організації колективного управління, які забезпечують ліцензування, контроль та захист прав авторів у мережі Інтернет. До таких організацій належать Українська агенція з авторських та суміжних прав, яка здійснює збір та розподіл авторської винагороди, а також інші спеціалізовані об'єднання, як-от Українська асоціація професійних фотографів, Асоціація відеопродюсерів України та Українське товариство авторів пісень. Кожна з цих організацій виконує важливу роль у регулюванні використання об'єктів авторського права в цифровому середовищі, забезпечуючи авторам справедливу винагороду та юридичний захист їхніх прав. Законодавча база України передбачає сучасні механізми регулювання авторських і суміжних прав, зокрема Закон України «Про авторське право та суміжні права» визнає можливість використання творів через Інтернет, але вимагає обов'язкового дозволу правовласників. Окрім ліцензування, передбачені також правові механізми боротьби з порушеннями, включаючи звернення до суду та правоохоронних органів у разі незаконного використання творів. Важливу роль у цьому процесі відіграють антипіратські заходи, що дозволяють блокувати ресурси, які поширюють контент без дозволу. Інноваційні підходи в Україні включають використання блокчейн-технологій для реєстрації прав на музику та цифрові твори, впровадження електронного підпису для управління правами, а також створення антипіратських платформ для моніторингу нелегального контенту. Одним із ключових гравців у сфері боротьби з піратством є Українська Антипіратська Асоціація, яка займається захистом прав авторів та сприяє посиленню правового регулювання інтелектуальної власності в країні. Це дозво-

ляє формувати ефективне правове середовище для захисту інтересів творців та правовласників у цифрову епоху [3].

Регулювання авторських і суміжних прав у мережі Інтернет є складним процесом через глобальну природу цифрового середовища та можливість швидкого і необмеженого розповсюдження творів. Однією з основних проблем є порушення прав шляхом нелегального копіювання та поширення творів без дозволу правовласників, що призводить до фінансових збитків для авторів. Також ускладнюється встановлення авторства та правовласника у цифровому просторі, що може спричинити юридичні труднощі при захисті прав. Додатковою проблемою є визначення меж правомірного використання творів, зокрема у випадках створення мемів, цитування або використання творів у навчальних цілях. Для вирішення цих питань застосовуються інноваційні технології та правові механізми, які забезпечують контроль за розповсюдженням авторських матеріалів. Одним із ключових інструментів є системи управління цифровими правами (DRM), які дозволяють контролювати копіювання, доступ і використання творів. Також використовуються електронні підписи, що гарантують автентичність та захист контенту. Ліцензійні системи забезпечують авторів можливістю контролювати використання їхніх творів та отримувати винагороду за їхнє поширення в Інтернеті. Незважаючи на ефективність цих заходів, вони потребують комплексного підходу, оскільки зловмисники постійно знаходять способи обходу захисних технологій. Законодавство також передбачає механізми для тих правовласників, які не передали свої права організаціям колективного управління. Вони мають право вимагати виплати винагороди за використання їхніх творів та навіть вилучати свої об'єкти з дозволів, які надаються такими організаціями. Це забезпечує авторам більший рівень контролю над своїми правами. У сукупності всі ці заходи спрямовані на зменшення рівня порушень авторського права та створення збалансованої системи, яка враховує як інтереси правовласників, так і доступ користувачів до культурного контенту в цифрову епоху [6].

Регулювання авторських і суміжних прав в Інтернеті є важливою проблемою, оскільки цифрове середовище значно спрощує поширення творчих творів, водночас ускладнюючи контроль за їх використанням. Хоча Інтернет надає авторам нові можливості для монетизації контенту, він також сприяє масштабним порушенням прав інтелектуальної власності, що призводить до фінансових втрат правовласників. Одним із ключових викликів є забезпечення виплати роялті авторам за використання їхніх творів у цифровому середовищі, особливо у випадку поширення контенту на міжнародному рівні. Організації колективного управління), такі як Українська агенція з авторських та суміжних прав, стикаються з труднощами у відстеженні використання творів в Інтернеті та розподілі відповідної винагороди. Для вирішення цієї проблеми можуть бути застосовані інноваційні технології, зокрема блокчейн, який дозволяє автоматизовано фіксувати всі транзакції, пов'язані з використанням авторського контенту, та гарантувати прозорість виплат. Також електронні підписи та електронні довірчі послуги можуть допомогти у захисті прав авторів та спрощенні процесу ліцензування творів у цифровому форматі. Додатково до технологічних рішень ефективно регулювання виплат роялті потребує законодавчого врегулювання на національному та міжнародному рівнях. Важливим є встановлення чітких правил використання авторських творів у мережі, укладення угод між ОКУ та інтернет-провайдерми, а також створення механізмів для примусового виконання виплат правовласникам. Лише комплексний підхід, що включає технологічні, юридичні та адміністративні інструменти, дозволить забезпечити справедливий розподіл роялті в цифровому середовищі та захистити права творців.

На думку В. Бачарова, організації колективного управління відіграють ключову роль у сфері захисту авторських і суміжних прав, особливо в умовах цифрового середовища. Вони виконують функцію посередників між правовласниками та користувачами, забезпечуючи контроль за використанням творів та справедливий розподіл роялті. Основним завданням ОКУ є ліцензування, збір і розпо-

діл винагороди, а також захист прав авторів та виконавців. До основних функцій таких організацій належить здійснення контролю за використанням об'єктів авторського права, що включає збір і виплату роялті правовласникам. ОКУ також надають ліцензії на використання творів від імені авторів і правовласників. Вони здійснюють правозахисну діяльність, що включає моніторинг дотримання авторських прав та боротьбу з їхніми порушеннями, у тому числі через судові процеси. Важливою частиною їхньої діяльності є ведення реєстрів авторів, творів та користувачів, які отримали ліцензії. Крім того, вони співпрацюють із міжнародними організаціями для контролю за використанням творів на глобальному рівні. Колективне управління може здійснюватися у добровільній, розширеній або обов'язковій формах. Добровільне управління передбачає, що правовласники самостійно передають свої права ОКУ. Розширене управління є обов'язковим для всіх користувачів у визначених сферах. Обов'язкове управління застосовується до певних категорій творів і передбачає централізоване управління правами через ОКУ без необхідності укладання окремих угод з правовласниками. Сучасні організації колективного управління активно впроваджують цифрові технології для ефективнішого контролю за використанням авторських творів. Вони використовують блокчейн-технології для реєстрації прав та автоматизовані системи розподілу роялті. Також застосовуються технології DRM (управління цифровими правами), які забезпечують контроль за використанням контенту в Інтернеті. Завдяки таким підходам ОКУ можуть забезпечувати прозорий механізм захисту прав авторів та розподілу винагороди [8].

В кінці треба відзначити, що на слушну думку М. Кельман, Р. Кельман правове регулювання можна розглядати з різних теоретичних позицій, кожна з яких висвітлює його особливості та механізми дії. Нормативно-правовий підхід визначає правове регулювання як систему норм, що встановлюють загальні правила поведінки суб'єктів правовідносин. Відповідно до цієї концепції, право є основним механізмом, який формує модель

правовідносин у суспільстві та забезпечує стабільність і порядок через нормативно-правові акти. Соціологічний підхід акцентує увагу на правовому регулюванні як на процесі впливу не лише через правові приписи, а й через соціальні механізми. Серед таких механізмів можна виокремити правосвідомість, правову культуру, правові традиції та поведінкові установки суб'єктів права. Регулювання у цьому контексті сприймається як багатофункціональний соціальний процес, що включає як примусові заходи, так і стимулюючі інструменти, зокрема заохочення та правові стимули. Функціональний підхід розглядає правове регулювання з точки зору його практичної реалізації. У цьому аспекті воно поділяється на дві ключові функції: регулятивну, яка спрямована на впорядкування суспільних відносин шляхом встановлення правил, та охоронну, яка забезпечує захист існуючих правових норм. Інституційний підхід визначає правове регулювання через діяльність державних і недержавних інституцій, що встановлюють, забезпечують та контролюють виконання правових норм. До таких інституцій належать органи законодавчої, виконавчої та судової влади, а також міжнародні правові організації та організації колективного управління правами. Аналітико-юридичний підхід трактує правове регулювання як сукупність норм і процедур, спрямованих на впорядкування суспільних відносин. Основний акцент робиться на чіткість, системність і структурованість правових норм. Завдяки такому підходу забезпечується точне визначення правових меж дозволеної поведінки та ефективне функціонування правової системи [9].

Виходячи з таких позицій ми вважаємо, що зміст правового регулювання визначає його як комплексну систему норм, засобів і процедур що впорядковують суспільні відносини та забезпечують їхню стабільність і передбачуваність. Відповідно до цього підходу, правове регулювання здійснюється через нормативно-правові акти, діяльність державних і недержавних інституцій, соціальні механізми впливу та правозастосовну практику. Основними його функціями є регулятивна (встановлення правил поведінки) та охоронна (захист існуючих норм і правопорядку).

У сучасних умовах ефективність правового регулювання забезпечується чіткістю, системністю та структурованістю правових норм, що дозволяє адаптувати правову систему до динамічних змін у суспільстві.

Висновки. Отже, організація колективного управління охорони прав виконавців на результати творчої діяльності характеризується наступними особливостями:

- є ключовими елементами в системі правового регулювання охорони прав виконавців, їхня діяльність регулюється законодавством, що дозволяє правовласникам здійснювати майнові права як самостійно, так і через ОКУ;
- виступають посередниками між виконавцями та користувачами творів, забезпечуючи ефективний контроль за їх використанням та отриманням справедливої винагороди;

- основними функціями ОКУ є ліцензування використання творів, що передбачає надання дозволів користувачам та контроль за дотриманням ліцензійних угод, а також збір і розподіл роялті між виконавцями та іншими правовласниками;

- виконують правозахисну діяльність, виявляючи порушення авторських прав, представляючи інтереси виконавців у суді та сприяючи прозорості правового регулювання;

- забезпечують ведення реєстрів авторських і суміжних прав, що дозволяє точно відстежувати власників прав і користувачів ліцензій;

- беруть участь у міжнародній співпраці, укладаючи угоди з іноземними організаціями для захисту прав виконавців на глобальному рівні;

- існують різні види колективного управління: добровільне, коли виконавець самостійно передає свої права ОКУ, розширене, коли ліцензія є обов'язковою для певних користувачів, та обов'язкове, що застосовується до специфічних категорій творів, таких як кабельна ретрансляція;

- впроваджують інноваційні методи роботи, використовуючи блокчейн для прозорого розподілу роялті, штучний інтелект для моніторингу контенту та системи DRM для захисту цифрових прав;

- відіграють значну роль у правовому регулюванні, забезпечуючи захист інтересів

виконавців, прозорість виплат, юридичну підтримку та відповідність національного законодавства міжнародним стандартам;

– сприяють ефективному управлінню правами в цифровому середовищі, запобігаючи нелегальному використанню творів та покращуючи доступ правовласників до їхньої винагороди.

Отже, інститут організації колективного управління має подвійну юридичну природу у системі правового регулювання охорони прав виконавців: по-перше, це суб'єкт правового регулювання, які діють як юридичні особи, створені правовласниками, та виконують функцію посередника між виконавцями

і користувачами творів. По-друге, інструмент правового регулювання, оскільки реалізують законодавчі норми шляхом збору та розподілу роялті, впровадження сучасних технологій моніторингу контенту, а також забезпечення правового захисту виконавців у цифровому середовищі. Вони здійснюють відповідне ліцензування, контролюють дотримання угод і представляють інтереси виконавців у суді. Завдяки використанню інноваційних механізмів, таких як блокчейн, штучний інтелект та DRM-системи, ОКУ сприяють прозорості розподілу винагороди та ефективному захисту авторських прав на національному та міжнародному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2811-IX. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>
2. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 1 січня 2023 р. № 2415-VIII. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#n25>.
3. Українська Антипіратська Асоціація. 2023. URL: <https://apo.kiev.ua/info.html>
4. Українська агенція з авторських та суміжних прав» 2023. URL: <http://uacrr.org.ua/about-us.html>
5. Цивільний Кодекс України. Верховна Рада України. 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2289>
6. Верес І. Підстави колективного управління майновими авторськими та (або) суміжними правами. 2024. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/v7/3.pdf>
7. Шишка Р. Цивільне право України: підручник. Київ: Ліра, 2016. 630 с.
8. Бочарова Н. Право на результати творчої діяльності та інтелектуальну власність як об'єкти конституційного регулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2012. Серія «Право», Випуск 19, Том 1. С. 148-151.
9. Кельман М., Кельман Р. Доктринальні підходи до розкриття поняття «правове регулювання». Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». № 3 (39). 2023. URL: <http://doi.org/10.23939/law2023.39.013>